

hanem az az igazságügyminisztert illeti, aki az illetékes főtörvényszéki elnökre átruházhatja.

*

Az osztrák képviselőházban m. hó 8-án több tiroli képviselő interpellációt intézett az igazságügyminiszterhez, panaszolva, hogy a közjegyzői intézmény Tirolban drágává teszi a jogszolgáltatást, elviselhetlen terheket ró a szegény népekre és ezért a közjegyzőségek számának csökkentésével és kisebb hagyatékoknak és ügyleteknek a járásbirósági hivatalnokok hatáskörébe való utalásával megszorítandó lenne. A Bécsben megjelenő „Zeitschrift für Notariat und freiw. Gerichtsbarkeit in Oesterreich“ című folyóiratnak m. hó 22-én megjelent száma erélyesen állást foglalt ezen semmivel sem indokolt, egyetlen adatra vagy felmerült konkrét esetre sem hivatkozó, és az érvényben levő díjszabás mellett igazán minden alapot nélkülöző kirohanással szemben.

Jogirodalom.

a) Folyóiratok.

Jogtudományi Közlöny. 1905. évi 8. sz.: *Dr. Gaár Vilmos*: Az utólagos házasságkötés által való törvényesítés és az 1894:XXXI. t.-cz.

A Jog. 1905. évi 8. sz.: *Grósz Mór*: A közjegyzői okirat alapján szerzett zálogjog és a végrehajtási törvény 137. §-a.

Ügyvédek Lapja. 1905. évi 6. sz.: — s — ő: Jogászi központ. *Polgár József*: A jelzálogos követelés beváltásának joghatálya. 7. sz.: *Dr. Schwáb Nándor*: u. arról.

Magyar jogászujság. 1905. évi 3. sz.: *Dr. Engel Zsigmond*: A házasságon kívül született gyermekek viszonyai és a Tervezet. *E. Nagy Olivér*: A kath. alsópapság öröklési jogáról. 4. sz.: *Kun Béla*: Az öröklési jog reformjához.

Jogállam. 1905. évi II. sz.: *Dr. Kiss Géza*: Viszonos végrendeletek. III. sz.: *Dr. Holitscher Szigfrid*: Az örököségi bizonyítvány a Tervezetben. *Dr. Ladányi Béla*: Névviseelési jog vagy kényszer?

b) Könyvek.

Kralik Lajos: Jogi dolgozatok 1875—905-ig. Budapest. Franklin-társulatnál. Ára 12 K.

Katona Mór: Magánjogi dolgozatok gyűjteménye. Budapest. Politzer Zsigmondnál. Ára 10 K.

Lőw Loránt: Viszonylagos semmisség. Tanulmány a magyar állt. polg. tkv. tervezetének jogügyleteiről. Budapest. Politzer Zsigmondnál. Ára 2 K.

Kiss Mór: Elmélet, gyakorlat és hazai jogi oktatásunk reformja. Rectori székhelyű. Kolozsvár. Ajtai Albertnél.

Corpus juris hungarici: Magyar Törvénytár. Millenniumi emlékkiadás. Az 1904. évi törvénycikkek. Betűrendes tárgymutató 1000—1902. Budapest. Franklin-társulatnál. Ára fűzve 5 K, félbörkötésben 7 K.

Csebi Pagány Virgil: Tulajdonjog és szomszédjogok cz. munkája megjelenik május haváig és megrendelhető 4 K előfizetési áron szerzőnél, Léván.

Vécsey Tamás: Exegeticum. Válogatott helyek a digestákból, magyarázatokkal. Budapest. Politzer Zsigmondnál. Ára 2 K.

Dr. Vladimír Pappafava: Das Notariat in Japan. Innsbruck. Wagner.

Dr. jur. Priester: Die zivilrechtliche Haftpflicht des Rechtsanwalts und Notors. Köln, Karl Fulde. Ára 1.50 M.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- hivatal
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Károly-körút 19.
Félévre . . . 6 „		

Tartalom: Okiratszövegezés és illetékszabás. — Felsőbirósági határozatok. — Szemle. — Külföld.

Okiratszövegezés és illetékszabás.

Az 1874. évi XXXV. t.-czikk 61. §-a értelmében a közjegyző okirat felvételénél mindenekelőtt a felek akaratáról győződjenek meg s azt *világosan és határozottan* foglalja írásba. Már ezen törvényes rendelkezésből következik, hogy a közjegyző okirat felvételénél nem szorítkozhatik egyszerűen arra, hogy a felek előadását szószerint papírra vesse, mert hiszen rendszerint a felek előadása akaratukat nem fejezi ki jogi szempontból világosan és határozottan s így a felek előadásának szószerinti leírása által a közjegyző nem tenne eleget annak a törvényes rendelkezésnek, hogy akaratukat világosan és határozottan foglalja írásba. Hanem feladatává teszi a törvény ezen rendelkezése a közjegyzőnek, hogy az okiratot a felek akaratának megfelelően, de úgy vegye fel, hogy a felek akarata a kellő jogi formában jusson kifejezésre és ennél fogva az okirat szövege minden kételyt s ellenkező értelmezést kizáró módon fejezze ki a felek igazi ügyleti akaratát és eredményezze a felek által tényleg szándékolt joghatályt. A közjegyző feladatának ilyen felfogását megkívánja azon általános szempont is, mely szerint a közjegyző okiratszerkesztési tevékenységében az előzetes jogvédelmet kell hogy szolgálja, ennek pedig csak akkor tesz eleget, ha az általa felvett okirat a jogvita lehetőségét kizárja, vagyis abban a jogvitára alkalmat adó, nem határozott, többféleképen értelmezhető

kifejezések és rendelkezések mellőztetnek és a szövegből a felek által tényleg szándékolt joghatály feltétlen biztonsággal következik.

Midőn a közjegyző ily módon az okirat felvételénél elsősorban a szövegből folyó jogkövetkezményeket kell, hogy tartsa szem előtt, másfelől nem lehet minden tekintet nélkül az okirat alapján a felekre a fennálló szabályok szerint háruló illetékekre sem. Nem lehet ugyan hivatása a közjegyzőnek az okirat szövegezésével az államkincstárnak az illetékhez való jogát megrövidíteni, de viszont a hozzá forduló felek jogos érdeke megkívánja, hogy magából az okirat *szövegezéséből* ne háruljon rájuk felesleges módon oly illetékteher, mely az általuk szándékolt *ügyletből* nem feltétlen szükségességgel következik és mely ennél fogva megfelelő szövegezés mellett kikerülhető lett volna, anélkül hogy a felek által szándékolt jogkövetkezmények módosulnának és anélkül is, hogy a tényleg fennforgó ügylet az illetékszabás alól elvonatnék.

Egynéhány alább következő példával kívánjuk illusztrálni, hogy milyen befolyással lehet maga a szövegezés az illetékszabásra.

I. Egy gyermektelen örökgyógyó halála esetére úgy kíván rendelkezni, hogy az őt túlélő neje, míg életben van, a hagyatéki vagyont szabadon élvezze, de halála után az az örökgyógyó egy megnevezett rokonának jusson. Ez az eredmény kétféle rendelkezéssel érhető el. Vagy örökösnek nevezi az örökgyógyó a rokont és nejeének a hagyatéki vagyont életfogytiglani hasznélvezetét juttatja, vagy pedig örökösnek nevezi nejét azzal, hogy ennek halála után a hagyatéki vagyont a rokonnak, mint utóörökösnek jusson (u. n. hitbizományi helyettesítés). A jogi helyzet a két rendelkezés szerint különböző lesz ugyan, de gyakorlati szempontból alig fog eltérés fenforogni. Mert igaz ugyan, hogy az első esetben a rokon azonnal tulajdonossá lesz, aki a hagyatéki vagyonnal, az özvegy életfogytiglani hasznélvezetének sérelme nélkül, de egyébként szabadon rendelkezhetik úgy élők között, mint halálesetre, — az özvegyet pedig csak a hasznélvezet illeti; míg a második esetben az özvegy lesz tulajdonossá, aki viszont, az utóöröklési jog sérelme nélkül, egyébként azonban szintén szabadon rendelkezhetik, — a rokont pedig csak a váromány illeti: de tényleg mindkét esetben úgy az özvegy, mint a rokon helyzete azonos lesz. Mert ha nem csupán hasznélvező, hanem utóörökléssel korlátozott tulajdonos is az özvegy, az állag felett mégsem rendelkezhetik, miután minden rendelkezés: elidegenítés és terhelés, az utóöröklés megnyíltával

hatálytalanná válik. Minthogy pedig az utóöröklési jog ingatlanokra külön rendelkezés nélkül is hivatalból, telekkönyvi feljegyzés által, ingókra pedig az örökgyógyó rendelkezése szerint megfelelő módon biztosítandó (1894 : XVI. t.-cikk 78. §) s nevezetesen az örökgyógyó, ha a rokont tényleg részesíteni akarja, rendszerint így is fog rendelkezni: ennél fogva a gyakorlatban az özvegy ép úgy a hasznélvezetre lesz szorítva, mintha csupán hasznélvezőnek és nem utóörökléssel korlátolt örökösnek neveztetett volna is. Ily értelemben mondotta ki több ízben (3002/1886. és 8219/1894. sz.) a kir. Curia, hogy utóöröklés esetében az első örökös az utóörökléssel korlátolt tulajdon illeti meg a hasznélvező jogával és kötelezettségével. Viszont a rokon joga, ha nem csupán utóörökösnek, hanem hasznélvezettel terhelt közvetlen örökösnek is neveztetett, gyakorlatilag csak az özvegy halálával nyílik meg és rendszerint azon esetre sincs különbség, ha netán az özvegy előtt halna el. Mert nemcsak az örökösnek nevezett rokon örökösre fog, a hasznélvező özvegy örökösreinek kizárásával, a hagyatéki vagyont átszállni, hanem rendszerint meg fogja illetni az utóörökösnek nevezett rokon vérbeli örökösreiket is, az özvegy örökösreinek kizárásával, az utóöröklési jog. A birói gyakorlat szerint ugyanis ilyen esetekben az örökgyógyó, vélelmezhető akarata szerint, özvegyének csupán ellátásáról akart gondoskodni, de magát a vagyont vérbeli örökösreinek s így a rokon vérbeli örökösreinek is szánta, külön kifejezett rendelkezés nélkül is tehát az utóöröklési jog átszállása meg fog állapíttatni. De különben is örökgyógyó ezen eshetőségre nézve mindkét rendelkezési forma mellett azonosan disponálhat. Kijelentheti, hogy a hasznélvező özvegy tulajdonossá lesz, ha a rokon előtte elhalna és fordítva kimondhatja határozottan, hogy az utóöröklési jog átszáll a rokon örökösreire is.

Nyilvánvaló ezek szerint, hogy akármelyik rendelkezési forma mellett, megfelelő kijelentésekkel, jogi szempontból teljesen azonos helyzetet lehet biztosítani úgy az özvegynek, mint a rokonnak. Ámde lényeges eltérés lesz az illetékszabás szempontjából aszerint, amint örökgyógyó szándékának megvalósítására az egyik vagy a másik rendelkezési formát használja.

Ha ugyanis a rokont örökösnek nevezi, az özvegynek pedig az életfogytiglani hasznélvezetét hagyja, a tiszta hagyatéki érték felerésze után a rokon, másik felerésze után pedig az özvegy fogja az örökösödési illetéket fizetni, vagyis összesen csak az egyszeres

örökösödési illeték lesz lerovandó. (Illetékszabályok 85. § 1. pont.) Amennyiben pedig az örökség tárgya ingatlan, az örökösödési illetéken felül a rendes ingatlanátruházási illetéket csak a rokon lesz köteles fizetni, míg az özvegy csupán a haszonélvezet értéke, vagyis az ingatlan értékéből a terhek levonása után fenmaradó érték fele után fogja az átruházási illetéket fizetni. (Illetékszabályok 86. §.) Tehát a rendes ingatlanátruházási illeték is csak az utóbbi, redukált illetékekkel fog emelkedni. Mindemellett pedig a rokonra nézve fennáll még az a kedvezmény, hogy az összes ő reá eső illetékeket csakis a haszonélvezet megszűnésétől számított 30 nap múlva, tehát csak az özvegy halála után köteles megfizetni. (Illetékszabályok 138. § b) pont.)

Ellenben, ha az örökhagyó az özvegyet örökösnek, a rokont pedig utóörökösnek nevezi, akkor úgy az özvegy, mint annak idején az utóöröklés megnyíltakor a rokon, mindegyik külön-külön a teljes örökösödési és ingatlanátruházási illetéket tartozik megfizetni s így az illetékterhesség éppen megkétszereződik. Kimondotta ezt több ízben már a m. kir. pénzügyi közigazg. bíróság (Elvi jelentőségű határozatok gyűjteménye: 455. sz. 1885. évből és 1583. sz. 1890. évből) és újabban a m. kir. közigazgatási bíróság is 14807/1897. sz. határozatával: „mert bár a hitbizományi helyettesítéssel terhelt örökség az elsősorban hivatott örökösre nézve igen gyakran valódiilag csak haszonélvezetet eredményez, amennyiben ő a tulajdonjogi korlátozással nyert vagyont csak a haszonélvező jogaival és kötelezettségeivel bírja; de elvileg a hitbizományi helyettesítéssel kinevezett első örökös és a puszta haszonélvező közt mégis lényeges különbség van, amennyiben az első — bár korlátozásokkal, de mégis örökös, amiből kifolyólag míg a haszonélvezőből soha és semmi körülmények között tulajdonos nem lehet, addig az ily első örökös, ha a hitbizományi helyettesítés bekövetkezésének lehetősége megszűnik: korlátlan tulajdonos is lesz.“ (Fentidézett gyűjtemény 110. sz. 1897. évből.) Tehát annak concedálása mellett, hogy gyakorlatilag az utóörökösnevezésnél nincs eltérés a haszonélvezet rendelkezésétől, mégis tisztán elvi lehetőség kétszeres illetékterhet eredményez.

Eszerint ha például a hagyaték egy 100.000 K értékű ingatlanból áll, melyet 50.000 K tartozás terhel, az első rendelkezés mellett fizetni fog az özvegy 25.000 K után 1·3%-al 325 K és 1·9%-al 475 K összesen 800 K-át, a rokon pedig az özvegy

halála után 25.000 K után 5%-al 1250 K és 100.000 K után 1·9%-al 1900 K, összesen 3150 K-át, vagyis az összes illetékek 3950 K-át fognak kitenni. Ellenben a második rendelkezés mellett ugyanazon esetben fizetni fog az özvegy 50.000 K után 1·3%-al 650 K és 100.000 K után 1·9%-al 1900 K, összesen 2550 K-át, a rokon pedig az özvegy halála után 50.000 K után 5%-al 2500 K és 100.000 K után 1·9%-al 1900 K, összesen 4400 K-át, vagyis az összes illetékek 6950 K-át fognak kitenni, tehát 3000 K-ával többet, mint az első rendelkezés mellett.

Ennélfogva a közegyző, kihez az örökhagyó végrendeletének okiratba foglalása végett fordul, helyesen úgy fog eljárni, ha a végakaratot nem a hitbizományi helyettesítés alakjában, hanem úgy szövegezi, hogy a rokon örökösnek neveztesse, az özvegynek pedig az életfogytiglani haszonélvezet jusson. Annyival inkább, mert hiszen az örökhagyó, aki a rokonnak a hagyatékot tényleg biztosítani akarja, úgyis rendszerint kívánni fogja az ingatlanokra az utóöröklési jogokat, sőt az elidegenítési és terhelési tilalomnak is feljegyzését; az ingókra, nevezetesen készpénz és értékpapírokra nézve pedig a bíróságnál, esetleg gyámpénztárnál (kiskorú utóörökösnel ezt rendelkezés nélkül is megkövetelheti a gyámhatóság!) vagy banknál való letételt. Ily módon pedig, amint fentebb láttuk, az özvegy gyakorlatilag, még ha örökösnek is neveztetik, úgy is csak az egyszerű haszonélvezetre van szorítva, felesleges tehát az utóörökösnevezési szövegezéssel csupán az illetékeket szaporítani. Ha pedig örökhagyó határozottan kívánja, ami különben csak ritkán előforduló eset lehet, hogy, ha a rokon az özvegy előtt elhalna, ne az ő örökösei kapják a vagyont, hanem arról az özvegy már most szabadon rendelkezessék, ez is kifejezhető nemcsak az utóörökösnevezési forma, hanem az özvegyi haszonélvezet rendelkezése mellett is úgy, hogy már most a rokont túlélő özvegy ettől mint utóörökös kapja a vagyont és így csak ezen mindenképp, már a rendszerinti életkorviszonyok folytán is ritka esetben fog a kétszeres illetékterhesség felmerülni.

Csupán azon ritkán előforduló esetben, ha az örökhagyó az özvegyét egyáltalán élők között korlátozni nem kívánja és a rokont csak arra szorítja, ami az özvegy hagyatékában még tényleg meg lesz (Fideicommissum eius quod supererit), használandó az utóörökösnevezési forma.

II. Valaki, hogy egy özvegyen maradt vagyontalan nőrokoná-

nak fentartásáról gondoskodják, bizonyos évi járadékot akar neki biztosítani, melyet életfogytiglan legyen jogosítva húzni, mely azonban azonnal megszűnjék, mielőtt újból férjhez megy. Ha az okirat egyszerűen így, amint a fél előadja, szövegeztetik, valakinek élettartamára terjedő ismétlődő és a bontó feltételt képező férjhezmenetellel megszűnő ingyenes szolgáltatás forog fenn s ennél fogva az ajándékozási illeték az Illetéki díjjegyzék 2. tétele alapján az Illetékszabályok 61. § e) pontja értelmében az évi járadék *tízszeres* összege után fog kiszabani. Ha az illető özvegy a tíz év eltelte előtt is újból férjhez menne, illetéktörlesztésnek nincs helye a még hátralévő évekre az Illetékszabályok 101. §-a alapján, mert ez a szakasz csak határozott időtartamra kötött, de ezen időtartam előtt megszűnt szerződésekre vonatkozik, ellenben életfogytiglanra kötött szerződésnél, annak valamely bontó feltétel beállta folytán való korábbi megszűnése illetéktörlesztés alapjául nem szolgálhat. (V. ö. László: „A bélyeg és illetékek iránti törv. és szab. magy.“ az illetékszabályok 61. §-ához 4. sz. a. fűzött magy.) Ily értelmű határozatot hozott a m. kir. pénzügyi közigazgatási bíróság (Fentidézett gyűjtemény 718. sz. 1886. évből és 992. sz. 1887. évből.) és általában szabály az, hogy a bontó feltétel mellett kötött szerződések, mint feltétlen szerződések illethezandók.

Ellenben ha a fél rendelkezése olyképp szövegeztetik, hogy az illető nőroknak bizonyos évi járadékot rendel „özvegysege tartamára“, ami a jogi eredmény szempontjából teljesen azonos a fentebbi rendelkezéssel, akkor bizonytalan időtartamra terjedő, ismétlődő ingyenes szolgáltatás forog fenn s ennél fogva az ajándékozási illeték az Illetékszabályok 61. § e) pontja értelmében csupán az évi járadék *háromszoros* összege után fog kiszabani. Újabb illeték pedig az esetben sem lesz követelhető, ha az özvegy csak három év után, vagy egyáltalán nem megy újból férjhez, mert bizonytalan időre kötött szerződésnél „a kincstár nem jogosult újabb illetéket követelni, ha a szerződés három évnél tovább marad érvényben“. (M. kir. pénzügyi közigazg. bíróság 8678/1893. sz. határozata fentidézett gyűjteményben 1931. sz. alatt közölve.)

Világos tehát, hogy határozottan hiba volna a fél rendelkezését az előbbi és nem az utóbbi alakban szövegezni, ami évi 1000 K járadék és 5% illetékmérv alapulvétele mellett 350 K illetéktöbbletet eredményezne.

H. Sz.

(Bef. köv.)

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

101. Minthogy megállapított, hogy a kereseti váltóra alperesnek kibocsátói névalírását ennek megbízásából férje írta, már pedig az 1886:VII. t.-cz. 23. §-ának *b)* pontja szerint a házastársak között a váltóbeli kötelezettség vállalására szóló meghatalmazásnál a jogügylet érvényességéhez közjegyzői okirat kívántatik s nem is állított, hogy ilyen okirat valóban kiállított volna, az érvénytelen megbízás alapján elvállalt váltói kötelezettségből a megbízóra kötelelem nem származik. Ez okból az elsőbirósági ítélet megváltoztatása mellett a sommás végzést hatályon kívül helyezni és felperest keresetével elutasítani kellett. (Curia 1905. január 24. 481/1940. sz. a temesvári kir. tábla ítéleti indokainak helybenhagyásával.)

*

102. Az 1886:VII. t.-cz. 42. §. 2. *a)* pontjába ütköző fegyelmi vétség miatt a fegyelmi eljárást a kamara nem tartja megindítandónak, hanem... közjegyzőt az 1886:VII. t.-cz. 44. §-a alapján megint. (Aradi kir. közjegyzői kamara 1903. május 3. 78/1903. sz.)... albiró felfolyamodása visszautasítatik, mert a járásbíróság részéről tett feljelentés tárgyában hozott határozat ellen felebbezési joga nincs. Az ügy a kir. ügyészség felebbezése folytán vétetvén vizsgálat alá, a kamara határozata megsemmisítetik s az ügyiratok további eljárás végett az illetékes közjegyzői fegyelmi bírósághoz áttétetni rendeltetnek. Mert a járásbíróság feljelentésében az 1886:VII. t.-cz. 42. §. 2. *a)* pontja alá eső fegyelmi vétség miatt tétetett panasz, a közjegyzők elleni fegyelmi ügyekben való eljárásra és határozathozatalra pedig nem a kir. közjegyzői kamara, hanem az 1874:XXXV. t.-cz. 190. §-a szerint alakult közjegyzői fegyelmi bíróság az illetékes. (Curia 1905. február 10. 6260/1904. sz.)

*

103. Az 1874:XXXV. t.-cz. 106. §-a csakis zárt végrendeletnek a közjegyző által hivatkozott örizet alá vételéről rendelkezik ugyan, e törvény rendelkezését az 1876:XVI. t.-cz. 22. §-a kiterjesztette azonban minden írásbeli magánvégrendeletnek letételére, ami bizonyos nemcsak abból, hogy az idézett törvény zárt írásbeli magánvégrendeletet nem ismer, hanem az idézett törvény 24. § 2.

bekezdésének abból a rendelkezéséből, hogy a letett végrendelet borítékba zárandó. Midőn tehát a tanuk vallomása szerint a közjegyző a végrendeletet maga által borítékba zárva vette át az örök-hagyótól megőrzés végett, a most idézett törvényszakasznak megfelelően járt el. (Curia 1905. február 10. 10277/1904. sz.)

Hagyatéki eljárás.

104. C. Teréz 4000 koronát hagyományozott A. Simon mechitarista szerzetesnek. C. Teréz 1883. januárius 30-án, A. Simon pedig 1888. április 28-án, de a hagyomány kifizetése előtt végrendelet nélkül meghalt, rokonai nem maradtak. A hagyományt szállomány címén igénylő alperes kincstárral szemben a felperes mechitarista szerzet a hagyatékbiróság által perre utasított. A perben a felperes szerzet a kincstár elleni keresetével elutasított, mert „jogsabályaink szerint öröklésre képes az, aki az öröklés megnyíltakor szerzőképes, vagyonszerzésre jogosítva van. Elbírálandó tehát az, hogy néhai A. Simon a C. Teréz végrendeletére illetve elhalálozása idejében szerzőképes, vagyonszerzésre jogosítva volt-e? Szerzőképeséssel nem bírnak azon szerzetesrend tagjai, a kik fogadalmat és pedig szegénységi fogadalmat tesznek. A felperes szerzetesrend tagjai pedig a G) alatt becsatolt „Constitutiones Congregationis Mechitaristarum Viennensium approbatae a Leone XIII.“ című alapszabályok 4. pontja szerint szegénységi fogadalmat tesznek és így vagyonszerzésre jogosítva nincsenek, Magyarországon tehát öröklésre képességgel nem bírnak. Mint-hogy A. Simon e szerzetnek tagja volt, az itt megnyílt hagyatékra egyáltalán s így néhai C. Teréz után maradt hagyatékra sem bírhat öröklésre képességgel, sem törvényes, sem végrendeleti örökösödés címén. Felperes szerzetestársaságnak az a kereseti kérelme tehát, hogy néhai tagja jogán a C. Teréz által hagyományozott összegre örökösödési igénye bíróilag megállapíttassék, jogosultsággal nem bír“. (Budapesti kir. tvszék 1903. október 6. 17041. sz.)

Az alsóbiróság ítélete annyiban, amennyiben felperes szerzet keresetével elutasított, helybenhagyatik, de a C. Teréz hagyatékához tartozó hagyományösszegre nézve A. Simon jogán a kincstárt szállományi igény meg nem illeti és annak a kérdésnek szabályozása, hogy ezen összegre nézve az öröklési igény kit illet, a hagyatéki eljárásra és az abból folyólag netán indítandó perre tar-

tatik fenn. Mert „a kir. kincstár szállományi igényét tárgyzó örökösödési perek előfeltétele, hogy az 1894: XVI. t.-cz. 114. és 115. §§-ában előírt hirdetményi eljárás . . . lefolytattassék . . . (azonban) a hagyatéki bíróság által kibocsátott hirdetmény a hivatkozott törvény 54. §-ának rendelkezése ellenére a hivatalos lapban közzé nem tétetett . . . másrészt az állandóan követett birói gyakorlat értelmében ezekben az örökösödési perekben az ismeretlen örökösök perbeidézése mulhatlanul szükséges, mindazonáltal a tábla ezektől a hiányoktól eltekintett abból az indokból, mivel a per adataiból megállapíthatónak találta, hogy az alperes kincstárt a kereseti összegre nézve A. Simon jogán szállományi igény meg nem illeti. Ugyanis A. Simon öröklésképtelenségét vonatkozó saját indokai alapján helyesen állapította meg az elsőbiróság annyival is inkább, mert a G) alatti alapszabályoknak 14. §-ából kétségtelen, hogy a felperesi szerzet tagjai, a szerzet kötelékébe való felvétel előtt ünnepélyes szegénységi fogadalmat tesznek, amelynek az öröklési képesség megszüntetését is előidéző jogi hatálya éppen abban nyilvánul, hogy a szerzet tagjait az ünnepélyes fogadalom megfosztja a tulajdonjogtól, valamint a vagyonnal úgy élők közötti, mint halál esetére szóló szabad rendelkezéstől, amennyiben annak minden vagyona az ünnepélyes fogadalom letétele időpontjában önmagától a szerzetre megy át. A. Simonnak pedig ebből az öröklésképtelenségéből az következik, hogy reá nézve az örökség meg sem nyílt és ebből folyólag a részére hagyományozott összeg hagyatékává sem válhatott, a minek további okszerű folyománya az, hogy ezen összegre az ő jogán sem a felperesi szerzetrend öröklési, sem az alperes m. kir. kincstár szállományi igényt nem érvényesíthet és ez az összeg e szerint a C. Teréz örökhagyó hagyatékának kiegészítő részét képezi; az a kérdés azonban, hogy erre az összegre nézve C. Teréz hagyatékával szemben öröklési igény kit illeti meg . . . csakis C. Teréz örökhagyó összes érdekelt örökösének a hagyatéki eljárás során történt meghallgatása és illetőleg a meg nem hallgatott örökösöknek perben állása esetében volna eldönthető“. (Budapesti kir. tábla 1904. február 3. 10760/903. sz.) Mindkét alsóbiróság ítéletének megváltoztatásával a 4000 K hagyományra nézve a bécsi mechitarista-szerzett újvidéki háza ismertetik el örökösül, mert miután a mechitarista-szerzetrend alapszabályait magában foglaló könyv C) II. 15. pontja értelmében A. Simon, mint a mechitarista-szerzetrend tagja, különösen hagyomány elfo-

adására szerzőképeséssel bírt, nem szenved kétséget, hogy a szóban forgó hagyaték C. Teréz halála napján A. Simon javára megnyílnak, illetve a hagyományozó örökösei ellenében követelhetőnek tekintendő. Tekintettel már most arra, hogy A. Simon szintén, de a hagyományozót követőleg meghalt s így a fenti hagyomány iránti követelési joga annak örököseit illeti, — másodszorban az döntendő el, hogy a végrendelet nélkül elhalt A. Simon után ez a követelési jog kire szállott? E tekintetben döntő az egyházjognak hazai törvényünk, különösen az 1715: LXXI. törvényzcikkkel is egyező az a rendelkezése, mely szerint a szerzetesek hagyatéka azon szerzetre száll, melyhez tartoztak.

Mint hogy pedig A. Simon a bécsi mechitarista-szerzetrendnek, illetőleg e rend újvidéki házának tagja volt, annak hagyatéka s így a C. Teréz által neki hagyományozott 4000 kor. iránti öröklési jog is kizárólag felperest illeti annál inkább, mert A. Simonnak törvényes öröklésre hivatott rokonai a hagyatéki eljárás folyamán nem jelentkeztek, C. Teréz végrendeleti örökösei . . . a hagyaték-tárgyalási jegyzőkönyvben foglaltak szerint az A. Simon javára tett hagyományra felperessel szemben öröklési igényükről lemondottak, — az egyedül igénylő kincstár pedig a másodbiróság ítéletével a hagyományra nézve támasztott igényével jogerősen elutasított; ezek folytán sem A. Simon esetleges törvényes öröklésre hivatott örököseinek, sem C. Teréz végrendeleti örököseinek a 4000 kor. hagyományhoz jogi igényük nincs s így ezeknek perbevonására szükség nem volt". (Curia 1905. február 14. 674. sz.)

*

105. Az a határozat, mely szerint az 1865. évben elhalt R. T. örökhagyó hagyatékához tartozott ingatlanok a hagyatéki bíróság által törvényes öröklés címén adattak át a mostani örökhagyó R. M.-nek, birói ítélet hatályával nem bír s így ítélt dolgot (res iudicata) meg nem állapít és nem állapíthatja meg egymagában az ingatlanok ági minőségét azzal a bizonyított ténynyel szemben, hogy R. M. osztályos rokonainak az őket megillető örökrészekre nézve készpénzben teljesített fizetésekkel adott kielégítést s ekként az őt törvényes örökrészen felül illetett ingatlanokért ellenértéket szolgáltatott. (Curia 1905. febr. 9. 6885/1904. sz.)

*

106. A hagyatéki eljárás költsége ugyan nem terheli a hagyatékot, tekintettel azonban arra, hogy a közjegyzői díjakat és a becsús

díjait az 1894: XVI. t.-cz. 121. §-a értelmében a köteles részre jogosított is, még pedig a hagyatékban részesedése arányában tartozik viselni és tekintettel arra, hogy e költségekből reá ugyanoly nagyságú összeg esik, mint amelylyel köteles része annak következtében csökkent, hogy e költségek a hagyaték terheként vétettek számításba: ez a számításba vétel reá nézve nem sérelmes. (Curia 1905. február 15. 2879/1904. sz.)

*

107. Az 1894: XVI. t.-cz. 91. §-a szerint az örökösödési eljárásra illetékes járásbiróság tartozik a peressé vált hagyaték biztosításáról és kezeléséről az érdekelt felek bármelyikének kérelmére akkor gondoskodni, ha e tekintetben a felek megállapodásra nem jutottak és e végből a hagyatéki zárlatot is akár a perre utasítással egyidejűleg, akár ezt követőleg elrendelni; mivel tehát sem ez a §, sem a törvény egyéb rendelkezései az örökösödési eljárásra illetékes járásbiróság eme hatáskörét a per megindításának esetén sem érintik s ily irányú rendelkezést az 1881. évi LX. t.-cz.-nek a zárlat elrendelését tárgyaló 237., 238. §-ai sem tartalmaznak: a zárlat elrendelésére, habár a per már meg is indított, az előlhivatkozott § alapján az örökösödési eljárásra illetékes járásbiróság kétségtelen hatáskörrel bír. (Curia 1905. február 10. 10613/1904. sz.; a budapesti kir. tábla végzési indokainak helybenhagyásával.)

Telekkönyvi rendtartás.

108. *A jelzálogos hitelező részéről kikötött az a terhelési tilalom, hogy a jelzálog tulajdonosa az ő beleegyezése nélkül az 1896. évi V. t.-cz. alapján szőlőfelújítási kölcsönt ne vehessen fel, a telekkönyvben fel nem jegyezhető. (Szegedi kir. tábla 5. sz. polgári döntvények. Hit. 1905. február 9.)*

= L. a pozsonyi és kolozsvári kir. táblák azonos polg. határozatait ezen lap f. é. 1. számában 13., 14. sorszámok alatt.

*

109. A fizetési meghagyásnak az adós részére történt kézbesítése az 1893: XIX. t.-cz. 7. §-ának utolsó bekezdése szerint csakis a kereset kézbesítésének joghatályával bír, s ez oknál fogva, de azért is, mivel annak az idézett törvény 10. és 13. §-a szerinti korlátolt marasztaló joghatálya is csak akkor következik be, ha az adós a törvényt szabta határidő alatt ellent nem mond, — a folya-

modó pedig azt, hogy az ellen a fizetési meghagyás ellen, melynek alapján ő az előjegyzést kérte, az adós ellentmondással nem élt, mivel sem igazolta: ez a fizetési meghagyás olyan marasztaló, de mégsem jogerős birói határozatnak nem tekinthető, melynek alapján a telekkönyvi rendtartás 92. §-a értelmében a zálogjog előjegyzése megengedhető volna. (Pozsonyi kir. tábla 1904. decz. 7. 1250. sz.)

*

110. Ha a végrehajtást szenvedő javára tulajdonilag bekebelezett ingatlanra másnak a tulajdonjoga elő van jegyezve: a végrehajtató a végrehajtási zálogjog feltételes bekebelezését elrendelő végzés alapján, általában az előjegyzett tulajdonjog kitörlésére szükséges minden, tehát nemcsak a peres, hanem a perenkívüli és így a telekkönyvi rendelet 99. §-ában előírt lépések megtételére is jogosult. (Curia 1904. december 16. 4309. sz.)

*

111. Az elsőbirósági végzés megváltoztatásával a bérleti jog törlésére irányuló kérelem elutasítatik, mert a telekkönyvileg bekebelezett bérleti jog a bérlő által esetleg követelhető kártérítési összeg biztosítására is szolgál (telekkönyvi rendtartás 66. § és 1881: LX. t.-cz. 191. §) és így pusztán a bérleti idő letelte alapján a bérleti jog kitörlésének telekkönyvi kérvény útján helyt adni nem lehet. (Budapesti kir. tábla.)

A kir. táblai végzés megváltoztatásával az elsőbiróság végzése hagyatik helyben, mert a bérleti idő lejártával a bérbeadó kérelmére a bérleti jog kitörlésének a jogosított törlési nyilatkozata nélkül is helye van, mivel e jog bekebelezése csak a bérleti jogviszony biztosítására szolgál; és mert a telekkönyvi rendtartás 66. §-ában a bérleti jogra nézve a kárpótlási jog megjelölése arra az esetre szól, ha a fennálló bérleti viszony birói árverés folytán szűnik meg, és erre vonatkozik az 1881: LX. t.-cz. 191. §-ának 2. bekezdésében foglalt rendelkezés is, a bérleti jogviszonynak a bérleti idő lejártával történt megszűnésénél tehát a bérleti jog bekebelezésének kitörlését ezen rendelkezések nem akadályozzák; eszerint minthogy a bérleti idő a telekkönyvből kitűnőleg már lejárt, az elsőbiróság a kitörlést helyesen rendelte el. (Curia 1904. szept. 14. 2867. sz.)

*

112. A másodbiróság végzése megváltoztatatik és az elsőbiróságnak a zálogjog előjegyzését elrendelő végzése hagyatik hely-

ben, mert a kérvényhez csatolt adás-vevési szerződés alapján az ingatlanok tulajdonjoga a m—i gör. szertartású katolikus püspökség javára jogerősen bekebelezetett és minthogy a szerződés 2. pontja értelmében a vevő a vételár kifizetésére, ezen időpontra magát kötelezte, a vételárra nézve pedig a szerződés az adóslevél tekintete alá esik, amennyiben tehát a tulajdonjog jogerős bekebelezése folytán a vételár esedékessé vált, annak mint lejárt követelésnek biztosítására a telekkönyvi rendtartás 88. § b) pontja értelmében, tekintettel a 71. §-ra, a zálogjog előjegyzésének helye van és mert a jogerős tulajdonjogi bekebelezéssel szemben ugyanazon ingatlanokra a zálogjog előjegyzésénél az nem vizsgálható, hogy az adás-vevési szerződés kormányhatósági jóváhagyást nyert-e. (Curia 1904. december 16. 10359. sz.)

*

113. A másodbiróság végzése megváltoztatatik és az elsőbiróság végzése hagyatik helyben, mert a bejegyzett kereskedőnek szabályszerűen vezetett könyvei az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 31. §-a szerint részbizonyítékot csak a kereskedelmi ügyletekből eredő követelésre nézve képeznek, a csatolt könyvkivonat szerint pedig az előjegyeztetni kért követelés illeték kifizetéséből származik, az tehát meg nem állapítható, hogy az a követelés kereskedelmi ügyletből ered és mert a kereskedőnek szabályszerűen vezetett könyvei csak ama személy vagy annak jogutóda ellen képeznek bizonyítékot, ki a létrejött és elkönyvelt jogügylet alapján vele szemben közvetlen adósként kötelezve van, harmadik személynek tett fizetésre nézve azonban az adósként bevezetett személy ellen a könyvkivonat bizonyítékul nem szolgál, e szerint, minthogy özv. K. A.-né terhére bejegyzett követelés a számlakivonatban H. M.-nak illetékért és kamata fejében eszközölt fizetesként van kitüntetve, ennek a könyvkivonatnak az alapján özv. K. A.-né ingatlan vagyonára a telekkvi rend. 88. §-ának c) pontja értelmében a zálogjog előjegyzése el nem rendelhető. (Curia 1905. február 15. 6067. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

114. Minthogy tanuk vallomásaival igazolva van, hogy örök-hagyó kevéssel halála előtt írásbeli végrendeletet tett és valószínűnek tekintendő, hogy a végrendelet a házastárs birtokába jutott, illetve ez annak hollétéről tudomással bír, ennél fogva az alperes házas-

társnak megítéltetik a felfedező, illetve főeskü arra, „hogy a tanuk előtt tett írásbeli magánvégrendelet nincs birtokában, azt meg nem semmisítette, el nem titkolta és annak hollétéről nincs tudomása“. Az eskü letétele esetén a felperes oldalakonok keresetükkel elutasítatnak, ellenesetben alperes házastárs köteleztetik a végrendeletnek 15 nap alatt való bemutatására azzal, hogy ennek elmulasztása esetén, mint a végrendelet eltitkolása vagy megsemmisítése folytán érdemtelen az örökhagyó utáni törvényes öröklésből kizáratik s a hagyaték az oldalakonoknak fog átadatni. (Curia 1905. február 14, 7342/1904. sz., a debreczeni tábla ítéleti indokainak helybenhagyásával.)

*

115. A felebbezési bíróság a hagyatékátadó végzésből megállapította, hogy azokat az értékpapirokat, melyek a végrehajtási jegyzőkönyv 2 tétele szerint összeirattak, végrendeletileg akként hagyattak a felpereseknek, hogy az értékpapírok hasznélvezeti joga életfogytiglan a végrehajtást szenvedőt illeti, de ha az értékpapírok hasznélvezetére végrehajtás vezetetik, a hasznélvezet a kiskorúakra (t. i. felperesekre) száll s ha a végrehajtás feloldatik, a végrehajtást szenvedő hasznélvezeti joga nyomban feléled s a felebbezési bíróság azon az alapon oldotta fel a hasznélvezetet a zár alól, mert a végrehajtás foganatosítása kövélkeztében végrehajtást szenvedő a végrendelet értelmében azt elvesztette s a végrendelező által tett korlátozások a végrendeleti örökös hitelezői ellen is érvényesek. A felebbezési bíróságnak ebbeli álláspontja helyes és az anyagi jogszabályoknak megfelel. A végrendelező javairól és jogairól szabadon rendelkezik, ebbeli rendelkezéseiben csakis a törvényes osztályrészre jogosítottak igényeivel van korlátozva, de a mely eset, hogy jelenleg fenforogna, megállapítva nincsen s a végrendelező az örökös vagy hagyományos netáni hitelezőinek érdekét figyelembe venni nem tartozik. Következésképp a jelen esetben a végrendelező által a végrehajtást szenvedő hasznélvezete tekintetében tett korlátozások ennek hitelezőivel szemben is joghatályosak és érvényükben fentartandók és a hitelezők kijátszására irányulóknak nem tekintendők; felperesek kereseti joga szintén a szóban forgó végrendeleti intézkedésen alapul, mely szerint ha a hasznélvezet lefoglaltatik, ezt a végrehajtást szenvedő a felperesek javára elveszti; tehát a foglalás pillanatában felperesek a hasznélvezeti jogot megszerezték és kereseti jogukat nem érinti az a körülmény, hogy a foglalás

feloldása után, a végrehajtást szenvedő hasznélvezeti joga újra feléled, mert ez felperesekkel szemben a multa nézve ki nem hat s míg a foglalás alól a hasznélvezet biróilag fel nem oldatik, addig a hasznélvezet őket illeti. (Curia felülvizsg. tan. 1905. február 23. 565/1904. g. sz.)

*

116. Az 1840:VIII. t.-cz. 2. §-a értelmében a leszármazók részéről előre kapott érték törvényes örökösödés esetében rendszerint beszámítandó. Ezen általános szabály alól legfeljebb abban az esetben engedhető kivétel, ha a felmenő a beszámítást világosan és határozottan kizárta. Nem tekinthető ilyen, a beszámítást kizáró nyilatkozatnak az örökhagyónak azon nyilatkozata, hogy az egyik leszármazónak azért ad előre nagyobb értéket, mint többi gyermekének, mivel az utóbbiak nevelése többbe került. A neveltetési költség természeténél és céljánál fogva pedig másrészt beszámítás tárgyát nem képezheti. (Curia 1904. szeptember 13. 6414 sz.)

*

117. Az önmagában érvénytelen végrendeletet érvényessé nem teszi, ha az örökhagyó halála után az idegen kézzel írott magánvégrendeletet három tanun kívül a végrendelezésnél szintén jelen volt még két tanu aláírta, mert ezen hiányzó kellék utólagosan annyival kevésbé pótolható, miután érvényes végrendelet csak az előszabott alaki kellékek együttes teljesítésével alkotható. (Curia 1904. június 8. 5138. sz.)

*

118. A magyar jog szerint a hozománynak, mint a női külön vagyontól lényegesen különböző vagyonnak célja és rendeltetése abban áll, hogy a házasséttel járó és a férjet mint családfentartót terhelő kiadások fedezését könnyítse, azonban annak tulajdona őt nem illetvén, a házassági kötelék megszűntével azt visszaadni köteles, mert ő annak csak hasznélvezője s illetve a készpénzből álló hozományra nézve a nő a férjének hitelezője. A hozománynak ebbeli jogi természetéből okszerűn következik, hogy a férj azt a család szükségleteire el nem használhatja, mert a férjnek elsőrangú és legfőbb kötelessége, hogy az általa alapított család fentartásáról még akkor is gondoskodjék, ha neki külön vagyona nincs. Csak kivételesen, a végszükség esetében van feljogosítva a férj a hozomány állagát fölemészteni, amidőn t. i. ezt nagyobb családi érdekek föltétlenül parancsolják. Ha ily eset fenn nem forog, a hozomány a nő

halála után, gyermek nem létében, mint ági vagyon visszaszáll azon ágra, amelyből eredt. (Curia 1904. október 13. 6333 sz., a nagyváradai tábla ítéleti indokainak helybenhagyásával.)

*

119. Ha a végrendelező az okirat nyelvét nem érti, a tanuk közül legalább kettőnek az okirat nyelvét ismerniök kell s szükséges, hogy a végrendelet tartalmát az írni-olvasni tudó tanuk egyike a végrendelező s a többi tanu által értett nyelven megértelmezze. Azonban a végrendelet alaki érvényességének nem föltétele, hogy a magyarázás a végrendelet záradékában igazoltassék; hanem elegendő, ha ezen kellékek fenforgása az előttemező tanuk vallomásával bizonyítva van. Az 1876:XVI. t.-cz. nem szabja meg, hogy a végrendelezőnek mily szavakkal kell kijelentenie, hogy az idegen kézzel írt végrendelet az ő végintézkedése, s az „így jól van fölvéve“ kifejezés erre elegendő. (Curia 1904. október 18. 4881. sz.)

*

120. A törvénykezési gyakorlatban elfogadott jogszabály az, hogy a végrendelezés az annak alapját és indító okát képező tény-körülmények tekintetében fenforgó tévedés okából megtámadható. Ilyen tévedésnek vélelmét leteszi az az eshetőség is, ha a végrendelezőnek a végrendelet alkotása után gyermekei születnek, kiknek érdekeiről a végrendeletben nem gondoskodhatott. Nem vitás a felek között, hogy E. I. nőtlen volt akkor, amidőn az A) alatti végrendeletet alkotta. Ebből a körülményből és abból, hogy végrendelezésének időpontjától számítva 18 év múlva nősült meg, önként következik, hogy az A) alatti keletkezésének vitatott indító okától eltekintve is, abban a feltevésben alkotta, hogy törvényes leszármazója nincs s kizártnak vélte a lehetőségét is, hogy gyermeke születhetnék. Kétségtelen ezek következtében, hogy E. I. örökhagyó végrendelete téves feltevés, illetőleg a végintézkedés indító okát és alapját képező körülmények tekintetében részéről fenforgott tévedés következtében, utóbb származott s a végrendeletben hallgatással mellőzött törvényes gyermeke által megtámadható, azonban nyilvánvaló az is, hogy ez a vélelmezhető tévedés a végrendelet hatálytalanná nyilvánítását csak abban az esetben eredményezi, ha további adatok nem forognak fenn arra, hogy az örökhagyó a valóság tudatában is így rendelkezett volna. Alperes nem állítja, hogy az örökhagyó újabb végrendeletet alkotott s azzal az A) alatti megváltoztatta vagy hatályon kívül helyezte; nem állítja azt sem, hogy

ugyanő azt a végrendeletet a törvényes alakosságok betartása mellett utóbb visszavonta. Az pedig tény, hogy a végrendelező az A) alatti megalkotása után még majdnem 20 évig élt, 1889-ben nősült s házasságából született gyermeke halálakor másfél éves volt. Tehát ha való volna is, hogy E. I. az A) alatti alkotásakor veszélyes párbaj előtt állott s végrendelezésének egyik indító oka ez a körülmény volt, a párbajnak reá nézve kedvező kimenetele után módjában állott volna a véletlen halála esetére s a zavarok és bonyodalmak megelőzése céljából általa alkotott A) alatti végrendeletet hatályon kívül helyezni; úgyszintén abban az esetben, ha szándéka az volt, hogy egész vagyonában utána az alperes örökösödjék, elegendő ideje volt arra is, hogy a megváltozott családi viszonyokra való tekintettel s ennek ismerete mellett megfelelően intézkedjék. Miután azonban E. I. az A) alatti eme körülmények dacára sem semmisítette meg s nem vonta vissza és meg nem változtatta, az alperes pedig nem állítja, annál kevésbé bizonyítja, hogy az A) alatti hatálytalanságára vonatkozó intézkedések megtételében az örökhagyó valami módon vagy okból akadályozva volt; az a körülmény pedig, még ha bizonyítva volna is, hogy a kérdéses végrendelet értéktelen papirhalmazban találtatott fel, egymagában már csak az örökhagyó társadalmi helyzetére s ezzel kapcsolatos műveltségére való tekintettel sem bizonyítja azt a feltevést, hogy tett intézkedéséről megfeledkezett, arra az állápontra kell helyezkedni, hogy a végrendelező az A) alatti a változott családi viszonyok mellett és ezek tudatában is fentartani kívánta, esetleg azért, mert végrendeleti örökösének meghagyta, hogy családi nevét felvegye; tehát a végrendelettel nevének fentartását is czélozta, ezt a célt pedig leánygyermekénél megvalósíthatónak nem vélte. Ezeknél fogva az alperes viszonkeresetének elutasításával felperesek keresetének helyt adni s az A) alatti végrendelet érvényességét megállapítani kellett, mégis az idevonatkozó törvényszakasz 7. §-ára való tekintettel s felperesek kívánalmához képest azzal a korlátozással, hogy az A) alatti intézkedései alperesnek törvényes osztályrészét, tehát a hagyaték fele részéhez való törvényes örökösödési igényeit nem érintik s hogy a hátrahagyott házastársat a végrendeleti örökösöknek jutó vagyonrészre özvegyi jog illeti. (Szombathelyi kir. törvényszék 1904. február 6. 1035. P. sz.)

Nem vitás, hogy örökhagyó a végrendelet alkotásakor 1881-ben nőtlen volt, hogy csak 18 év múlva nősült meg és nősülése

után körülbelül 2 év múlva meghalt anélkül, hogy újabb végrendeletet alkotott volna, dacára annak, hogy házasságából gyermeke született. Az elsőbíróság helyesen fejtette ki, hogy E. I. a végrendelet alkotásakor, mint azon időben még nőtlen ember, abban a téves feltevésben volt, hogy gyermeke nem lesz. A birói állandó gyakorlat által megállapított jogszabályt képez az, hogy ha a végrendekezésnek alapját és indokát az örökhagyónak valamely feltevése képezi, a végrendekezés annak következtében, hogy a feltevés téves volt, vagy hogy a feltevésnek — a viszonyok változatával — éppen ellenkezője állott be, hatályát veszti. Ez okból, ha a gyermektelen végrendelezőnek utóbb gyermeke születik, akiről a végrendeletben nem gondoskodott, s akiről a végrendelet alkotásának idejébeli állapotát tekintve nem is gondoskodhatott, a végrendelet hatályos lenni megszűnik, hacsak fel nem teendő, hogy az örökhagyó akkor is úgy végrendelezett volna, ha azt, hogy utóbb gyermeke fog születni, tudta volna. A jelen esetben azonban erre a feltevésre alap nincs, de nincs arra a feltevésre sem, hogy E. I. a nőtlen korában alkotott végrendeletet a változott családi viszonyok mellett s ezek tudatában is fentartani kívánta volna; mert nem tehető fel, hogy csupán a családi név fentartását az örökhagyó oly célnak tekintette, hogy annak érdekében még egyetlen gyermekét is minden vagyonából teljesen kizárta volna; arra pedig, hogy a végrendelet fentartásának az örökhagyó részéről egyéb oka vagy célja lett volna, a perben adat fel nem merült. Ily körülmények közt annak, hogy E. I. a nősülése előtt 18 évvel alkotott végrendeletet gyermekének születése után sem semmisítette meg, illetve hogy azt meg nem változtatta, csak egy indoka lehet, hogy az örökhagyó arról a végrendeletről az alkotása óta lefolyt hosszú idő alatt megfeledkezett. Ily tényállás mellett pedig az örökhagyó által téves feltevésben alkotott végrendeletnek joghatály tulajdonítható nem lévén: az elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával felpereseket keresetükkel elutasítani, alperes viszonzkereseti kérelmére a végrendeletet halálytalannak nyilvánítani, s ennek folytán kk. E. M. törvényes örökösödési jogát az id. törvénykezési szabályok 9. §-a alapján megállapítani kellett. S minthogy a kir. tábla a fent kifejtett jogalapon a kereset elutasításával, a pert érdemben elbírálnak találta, eltekintett attól a szabálytalanságtól, hogy noha E. I. végrendeletében nem A. Gy.-t, hanem első helyen ennek elsőszülött, s második helyen ennek másodsülött fiát nevezte meg

örökösül, felperesek ezeket, mint elsőrendű felperes A. Gy.-el szemben kétségen kívül érdekellentétben állókat, és pedig esetleg gondnok képvisellete mellett perbe vonni elmulasztották. (Győri kir. tábla 1904. szeptember hó 1. 1715. P. sz.)

Annak kijelentésével, hogy az e perbeli ítélet hatálya csakis e perben álló felekre terjed ki, a kir. tábla ítélete indokaiból helybenhagyatik abban az értelemben, hogy az E. I. által Sz.-en 1881. október 3-án alkotott írásbeli magánvégrendelet csakis a perben álló felekre vonatkozóan mondatik ki hatálytalannak; következésképen, minthogy felpereseknek a végrendelet alapján utóöröklésre igényt tartható fiúgyermekkei perben nem állottak, kiskorú E. M. kizárólagos törvényes öröklési jogának megállapítása mellőztetik, s a nevezett kiskorú s az utóöröklősök közötti jogviszony rendezése az 1894 : XVI. t.-cz. 88. §-a értelmében a hagyatéki eljárásra hagyatik fenn. (Curia 1904. november 20. 9287. P. sz.)

*

121. A H) alatti okirat szerint örökhagyó végakarátát szóbelileg nyilvánította ugyan, minthogy azonban ez a végakarát utólag írásba foglaltatott és a végrendelező kézjegyével is ellátatott, jogosult alpereseknek az a kérelme, hogy ez az okirat elsősorban mint írásbeli magánvégrendelet bíraltassék meg. Mint ilyen azonban érvényesnek nem tekinthető; mert az 1876 : XVI. t.-cz. 6. §-a ellenére ennek az okiratnak sem szövegében, sem záradékában nincs bizonyítva az, hogy a végrendelező és a tanuk együttes jelenlétében felolvastatott, és hogy az okiratot a végrendelező látta el kézjegyével; eme lényeges kellékek hiánya pedig a tanuk vallomása által nem pótolható. Hasonlóan nem tekinthető érvényesnek a H) alatti okirat, mint szóbeli magánvégrendelet sem; mert az 1876 : XVI. t.-cz.-nek úgy 15., mint 19. §-a értelmében a szóbeli végrendelet érvényességéhez megkívánatik, hogy a végrendelező kijelentse, mikép tett nyilatkozatát szóbeli végrendeletnek kívánja tekinteni. A H) alatti okiratban benne foglaltatik ugyan ennek tanusítása, de a szóbeli végrendelet érvényességének kellékei a végrendekezés alakjából következően nem a tanuk által készített feljegyzés, hanem azok eskü alatt tett vallomása alapján bírálendő meg; már pedig a végrendelezésnél jelen volt tanuk közül egyik sem bizonyította, hogy a végrendelező a törvény által kívánt nyilatkozatot megtette volna. (Curia 1905. január 19. 2435/1904. sz.)

*

122. Annak megállapításánál, hogy az örökös mely értékig felelős a hagyatéki hitelezővel szemben, *a ki nem fizetett hagyatéki terhek a hagyatéki értékéből le nem vonhatók.* Mert csőd esetén kívül a hagyatéki hitelező semmi törvényes szabály által nincs korlátozva abban, hogy végrehajtó követelését, a többi hitelezők jogára tekintet nélkül az optkv. 548. és 802. §-ai értelmében terhelte egész hagyatéki vagyonból behajthassa. Ugyanennek a szabálynak kell tehát állani akkor is, midőn a hitelező a kielégítést nem a hagyatéki vagyonból, hanem annak értéke erejéig közvetlenül az örököstől igényli.

E két eset között ugyanis a hitelező jogára s az örökös kötelezettségére kiható lényeges különbség nincsen, ami az 1881 : LX. t.-cz. 14. és 15. §-ainak rendelkezéséből s az e részben fennálló törvénykezési gyakorlatból (lásd a m. kir. Curiának 1904. G. 77. sz. határozatát) nyilvánvaló. Mert az örökös nincs feljogosítva arra, hogy egyes hagyatéki hitelezőknek kedvezményt adva, ezeket teljes kielégítéshez juttassa, más hitelezőt pedig csak a maradványra szorítson, vagy a kielégítési alaptól teljesen megfossson.

Ha a hagyatékot értékét felülmuló adósságok terhelik, úgy nincs is hagyatéki s az örökös a felelősségtől csak úgy szabadul, a hitelezőket aránylagos kielégítés elfogadására csak úgy szoríthatja, ha a hagyatékra nézve csődöt kér. Ha ezt nem teszi, feltételezendő, hogy az örökösnek a hagyatéki terhek értékénél többet ér, hogy a hagyatéki vagyon megtarthatása végett az összes terhek kielégítésének kötelezettségét magára vállalta. Ha tehát felperes a meglévő hagyatéki vagyonból más hitelező megelőzésével is nyerhet kielégítést, kétségkívül jogos az a panasz, hogy a felebbezési bíróság felperes követelése tekintetében, alperes felelősségét a még ki nem fizetett terheknek teljes összegben való számításba vétele által túlszűk korlátok közé szorította és a felelősséget jogszabálysértéssel korlátozta.

A kamatokért, valamint a per és még felmerülhető költségekért az örökös a hagyatéki átadása után már mint saját tartozásáért egész vagyonával felel.

Kétségtelen, hogy a *hagyatéki hitelezőknek a kielégített hagyományos és a megajándékozott elleni kereseti joga* s ennek megelőzőleg a kielégített hagyományosnak és a megajándékozottnak az örökhagyó és a ándékozó tartozásáért való kötelezettsége az optkv. 548., 692. és 953. §-aira tekintettel, *csak akkor áll elő, midőn a*

hitelező követelése a hagyomány kijűzetésére kötelezettől, az ajándék tekintetében pedig valamennyi örököstől s hagyományostól, ily minőségükben való felelősségük alapján be nem hajtható. Ez időpont előtt az örökhagyó hitelezője a kielégített hagyományosát s a megajándékozottal jogviszonyba kerültek nem tekinthető; ellenök kereseti joga meg sem nyílt. (Marosvásárhelyi kir. tábla mint felülvizsg. bír. 1904. november 29. G. 129. sz.)

*

123. Magában véve az, hogy végrendelező nem bírt annyi szellemi képességgel és ismeretekkel, amelyek a tárgyak és körülmények elbírálásához, az önérdek megvédéséhez és a létért való küzdelemhez szükségesek, ha elegendő alapot nyújtott is a gondnokság alá helyezésre, sem ezen állapot, vagyis egy kisebb fokú elme-gyöngeség, sem pedig az 1877 : XX. t.-cz. 28. § *b)* pontja alapján történt gondnokság alá helyezés ténye nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az illető örökös kinevezésével halála esetére szabad és komoly akarattal intézkedhessék. Ennélfogva a végrendelet érvénytelennek tekinthető nem volt. (Curia 1905. jan. 31. 486/1904. sz., a szegedi kir. tábla ítéleti indokainak helybenhagyásával.)

*

124. Jogszabályt képez, hogy az ingatlan tulajdonjoga telekkönyvi bejegyzés által szerzettetik meg, következésképp a tulajdonjogban foglalt teljes jogok gyakorlása és jelesül az a jog is, mely a bérletet a korábbi tulajdonossal kötött bérleti szerződésben megállapított lejáratú idő előtt és a szokásos felmondási idő figyelembe vételével felmondhassa, az ingatlan tulajdonosát csak akkor illeti meg, ha tulajdonjoga telekkönyvileg már bekebelezett. (Budapesti kir. törvényszék mint felebb. bír. 1904. február 10. II. E. 370/1904. sz.)

*

125. A közszerzeményi vagyonból adott hozomány, a leány elhunytá után, végrendeleti s törvényes leszármazók hiányában a szülők házasságának fennállása alatt nem mindkét szülőre, hanem a szerző házasságra száll vissza. (Curia 1904. december hó 19. 4718/1903. sz.)

*

126. Az özvegy által a hagyatéki vagyonba eszközölt befektetések és hozomány címén követelt összegek és ezek kamatai megfizetésére az örökösök mindaddig, míg a nekik odaítélt hagyomány

téki vagyont özvegyi jogánál fogva birtokában tartja és haszonélvezi, nem kötelezhető. (Curia 1904. november 22. 4540/1903. sz.)

*

127. A szülők utáni örökrésznek, a testvértől testvér részéről megszerzése folytán, a szerző testvér szerzeményeül nem az örökrészért adott ellenérték, hanem maga az örökrész tekintendő, még pedig az esetben is, ha az adott ellenérték az örökrész valóságos értékénél kisebb volna is. (Curia 1905. január 27. 187/1904 sz.)

*

128. A megtámadott végrendelet záradékában nincs ugyan az 1876: XVI. t.-cz. 5. §-ában használt az a kifejezés, hogy „együttes“, az idézett törvény azonban az írásbeli végrendeletek érvényességét nem köti ahhoz, hogy a végrendelet záradékában éppen a törvény szavai minden eltérés nélkül alkalmaztassanak. Ebből folyik az, hogy érvényes az az írásbeli végrendelet is, a melynek záradékában nem a törvényben használt, hanem más olyan kifejezések vannak, a melyek a törvény által az írásbeli végrendelet alkotásáról megkivánt kellékek megtartását, habár más szavakkal, bizonyítják. Az örökhagyó végrendeletének záradéka ekként szól: „Hogy ezen okmányt, melyet ő mint örökhagyó egész terjedelmében írt és aláírt, előttünk végrendeletének vallotta, ezennel sajátkezű aláírásunkkal bizonyítjuk.“ A végrendelet záradéka tehát nem használja az id. t.-cz. 5. §-ának azt a kifejezését, hogy a végrendelet a tanúk együttes jelenlétében jelentette ki, mikép az okirat az ő végrendeletét tartalmazza, ámde a mindennapi nyelvhasználatban, ha valami többeknek az együttes jelenlétében történik, a történetet elbeszélők rendszerint nem úgy fejezik ki magukat, hogy az eset az ő együttes jelenlétükben, hanem úgy, hogy ő előttük történt, a mindennapi életben tehát az „előttünk“ kifejezés annak közönségesen használt értelme szerint megfelel az „együttes jelenlétünkben“ kifejezésnek. (Curia 1905. márczius 9. 114/1905. sz., a pécsi kir. tábla ítéleti indokainak helybenhagyásával.)

*

129. Tekintettel arra, hogy csak a törvény alapján megszerzett özvegyi jog korlátozásának van helye, az ajándékozási jogügylet alapján szerzett ezen haszonélvezeti jog meg nem szorítható. (Curia 1905. január 25. 6634/903. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

130. Ha a hagyatéki vagyon értéke a hagyaték tárgyalása során felvett és több örökös által kifogásolt leltári érték mellőzésével a lefolytatott örökösödési perben jogerős birói ítélettel a megtartott szakértői szemle alapján megállapított és ezzel a hagyatéki leltár kiigazított, helyesbített: az illetékszabás alapjául a jogerős ítéletben megállapított érték veendő a hagyaték értékeül. (17617/1903.)

*

131. Ha magánfél az 1881: XXVI. t.-cz. 22. §-ának c) pontjában felsorolt oly társulattól szerez visszteher mellett ingatlant, amelyik az eladás idejében még illetékegyenértéket nem fizetett, ettől az adásvételtől a rendes vagyonátruházási illetéknek csak fele fizetendő. (29589/1903.)

S z e m l e.

Járásbirói okiratok. Ez alatt a cím alatt folyóiratunk utolsó számában azt fejtegettük, hogy közokiratok felvétele dolgában magánfelek részére a kir. járásbíró hatásköre kivételes jellegű, a törvényben határozottan megjelölt esetekre szorítkozik. Más esetekben a kir. járásbíró által felvett okirat nem közokirat, mert a közokiratnak lényeges feltétele, hogy az okiratfelvételben eljáró közeg törvényes hatáskörében járt legyen el. Hogy pedig a hatáskör feltételei magából az okiratból elbirálhatók legyenek, kívánatosnak jeleztük az olyan rendelkezést, mely a kir. járásbírákat kötelezze arra, hogy a hatáskörüket megalapító körülményeket az általuk felvett okiratban tanusítsák. Enélkül a járásbirói okirat abban az egy pontban kétségtelenül mögötte marad a közjegyzőinek, hogy a közokirati hatály, amennyiben a hatáskör kérdésével kapcsolatos, emennél magából az okiratból elbirálható, amannál nem. És elkerülhetők lesznek ily módon az afféle kellemetlenségek is, mint az, amelynek ötletéből az egész kérdés napirendre került, hogy t. i. egy takarékpénztár valamely járásbirói kötelezvény alapján bekebelezett jelzálogkölcson folyósítását megtagadta, mert a járásbíró hatáskörét és ebből folyólag a kötvény közokirati hatályát kétesnek találta.

Fejtegetéseink „R. Gy. járásbíró“ urat a „Jog“ f. évi 15-ik számában egy, már hangját nézve is megdöbbentő, kirohanásra ingerelték a közjegyzői kar ellen. Azon kezdi R. Gy. járásbíró úr, hogy: „egy új cause celebre támadt a birói és közjegyzői kar között“. Azután ismerteti cikkünk fonalán a tényállást, állítja, hogy az igazságügyminiszter rendelete „közjegyzői körökben nagy port vert fel“ és azután szószerint így folytatja:

„A cikkíró úr röviden azt mondja, hogy az igazságügyminiszter nem oda vág, ahová a panasz néz. A sérelem az, hogy a járásbíró *idegen hatáskörbe avatkozott*, anélkül, hogy megállapította volna annak az egyetlen feltételnek fenforgását, melyben ezt a törvény kivételesen megengedi s hogy az eset nem áll magában, mert a kölcsönadó (vagy talán inkább nem adó) takarékpénztár tapasztalata szerint: a járásbírák mindenféle az országban követnek el ilyen hatáskör túllépéseket s felvesznek okiratokat, melyek legalább is mint közokiratok semmisek (már t. i. a M. O. kp. tkptár véleménye szerint).

Továbbá utal panaszosok czégére alatt arra az állítólagos anomáliára, hogy így annyival több közjegyzője lesz az országnak, ahánynyal több járásbíró, mint közjegyzői székhely van (az már nagy hiba), és mindazoktól a közjegyzőktől, akiknek kerülete több járásbíró területére terjed, kerületük egyrésze *törvény ellen* (?) elvétetik. (Mi köze ehhez a M. O. kp. tkptárnak és a tőle kölcsönt kérő félnek?) Azután kritikailag kiemeli a cikkíró az általa szükségesnek vélt, de az igazságügyminiszter által mellőzött azt az intézkedést, hogy a járásbíráknak minden egyes esetben, midőn közokirat felvétele iránt kerestetnek meg, nemcsak az volna feladatuk, hogy a legszorgosabban állapítsák meg, valjón hatáskörük törvényes feltételei, vagyis az illetékes közjegyző akadályoztatása és az ügy halaszthatatlansága fenforognak-e — hanem az is, hogy *a feleket tanítsák ki*, miszerint ezen körülményeknek legszorgosabb mérlegelése dacára is a járásbíró által felvett okirat érvényességének kérdése minden egyes esetben illetékesen csak a per bírása által dönthető el, hogy tehát még *a törvényesen felvett járásbírói okirat is jogbiztonsági szempontból törvényeink szerint a közjegyző által felvett okirat mögé sorakozik* (Quod erat demonstrandum!) Végül, hogy a járásbírák az ez irányban eszközölt megállapításaikat az okiratban tanusítsák. Cikkíró azzal végzi közleményét, hogy a közjegyzőkre az ilyen esetek annál inkább lehangoló, symptomatikusok, amennyiben a közjegyzői hatáskör korlátozását és jövedelmük csorbítását jelző újabb tünetek. Szóval itt a kenyérkérdés és ez a *punctum saliens!*

E sorok írója, mint bírósági aljegyző, végzett közjegyzői teendőket, még mielőtt a közjegyzői intézmény életbelépett, volt közjegyző-helyettes, ügyvéd és jelenleg bíró. Lehet, hogy ezzel az „ex omnibus aliquid, ex toto nihil“ odiumát magára vonja, de azért mégis hozzászól az ügyszó, talán hatáskör nélkül, de őszintén. Véleménye pedig röviden ez: Igazuk van a tisztelt kölcsönt adó és kölcsönt kereső — pardon — kir. közjegyző uraknak, de még sincs igazuk!

Igaz, hogy a bírák hivatása a vitás jogkérdések feletti döntés és nem a prophylactikus jogrendőri teendő. De ha már a mi szervezetünk olyan, hogy a bíráknak az ítélkezéssel kívül a tanusítási jogkörben is kell ténykedni, akkor a bíró eme functiója nem a hatásköri létrán fel — hanem leszálló.

Igazuk van a kir. közjegyző uraknak, hogy a bírák, — ha nem okvetlenül szükséges, — ne végezzenek közjegyzői teendőket. De nincs igazuk abban, hogy ha akad egy olyan idealista bíró, aki erre a tevékenységét kiterjeszti, anélkül, hogy a törvényben előírt elhalaszthatatlan szükség feltételét a görccsövel megvizsgálná — ezt abból az intentióból teszi, hogy hatáskörén túlterjeszkedve, e dilettans szereplésben gyönyörködjen, legkevésbé pedig van igazuk Önöknek abban, hogy a bíró által jegyzőkönyvbe foglalt jogügylet érvénye attól függ, hogy a halaszthatatlanság bélyege rá van ütve, mert ha e művelet hasonlít is a szükségkereszteléshez, azért a bíró még sem tekinthető ebben a functióban bábaasszonynak — szemben a professionalis közjegyző-lelkészszel és az ügylet hatályos, — nem *daczára annak*, hogy azt nem a professionalis közjegyző vette fel, hanem *annál inkább*, mert a bíróság előtt jött létre.

Hogy ez így van, egy hasonló példával lehet bizonyítani.

A tisztviselő hitel-egyleteknél az a praxis dívik, hogy a kölcsönt csak akkor folyósítják, ha a kölcsönösszeg erejéig a hitelt igénylő fizetése zálogjogilag már le van foglalva. Hogy ez létesíthető legyen, a bíróság előtt egyezséget kötnek, melynek alapján nyomban végrehajtást kérnek és fogatosítanak a kölcsönt kérő járandóságaira.

Ez szorosán véve szabálytalan eljárás, fictio, de azért nem semmi — szükséges rossz, mint sok más e tökéletlen világon; kényszerforma, hogy a lényeg érvényesüljön.

Ép úgy állunk oly helyen, ahol közjegyző nem székel, a bíró által felvett okmányjegyzőkönyvvekkal. A bíró segít a kényszerhelyzetben lévő félnek, mert belátja, hogy ennek szüksége van arra s mert józan észszel azt a nézetet vallja, hogy nem a közjegyzők kedvéért vannak az ügyletkötő felek, hanem megfordítva.

Hivatkozhatunk oly példákra is, hogy a felek kénytelenek oly bírósági székhelyre utazni, ahol közjegyző nincs, mert ott a tanusítási functiót a járásbíró teljesíti s mert külföldön csak e járásbírósi hitelesítést fogadják el némely ügyletben érvényesnek.

Szóval ne szépítsék magukat és ne takargassák a valódi sérelmet — holmi hatáskörtúlkapási foltokkal; mondják meg őszintén, hogy ez kenyérkérdés és hogy magukat hivatva, sőt kötelezve tartják ezt megvédeni.

Igazuk van a kir. közjegyzőknek, midőn arra az álláspontra helyezkednek, hogy ha közérdekű functionariusoknak kineveztetnek, akkor ne vonja meg tőlük senki a megélhetés módját. Szép dolog a solidaritás, midőn olyan közjegyzők, akik nem szorulnak rá, kardoskodnak a szegényebb vidéki kartársak érdekében. De nincs igazuk a t. közjegyző uraknak, abban tendenciát látni, ha a járásbíró vezetője, az 1886: VII. t.-cz. 9. §-a alapján, itt-ott elvétele egy darab kenyeret a közjegyzőtől — nem elkap, mert hisz maga meg nem eheti, — hanem megvon.

L'appetit vient en mangant. Párhuzamba állítva a bírák és kir. közjegyzők anyagi helyzetét, utóbbi feltétlenül kedvezőbb. Járásbíró sokszor concurrál közjegyzői állásra, megfordítva az talán még nem fordult elő. Nyugalmazott bíró gyakran beáll közjegyzőhelyettesnek, közjegyző nem hagyja ott állását, hogy albíró legyen. Szóval mégis csak zsirosabb a kir. közjegyző kenyere, mint a bírósági s mivel a bíró mint bírósági hatósági functionarius és megbízó rendel, utasít, sőt „horribile dictu“ rendbirságozhat, a kir. közjegyző pedig mint megbízott közeg elintéz és a bírósági rendelkezésnek magát subordinálni tartozik, nyitva állván a jogorvoslat és szaklapi kritika — elhiszem, hogy adandó alkalommal egy a szakmájában megöszült közjegyzőnek nem esik jól a fiatal bíró paragrafusnyargalása, sőt ez valóban étvágyrontóan hat rá, de ha a kir. közjegyző tisztában van azzal, hogy mi az ő hivatása s mindenben pontosan és szabályszerűen jár el, közte s a bíró közt a surlódás ki lesz zárva.

Igaz, hogy a közjegyzői stallumok közt óriási nagy az eltérés s hogy néhány vidéki székhelyen a kir. közjegyző alig keres többet, mint a bíró, de ennek nem az 1886: VII. t.-cz. 6. §-ában foglalt rendelkezés az oka, hanem sok más.

Hogy bírói körből documentáljam a lateinerek közt illő kölcsönös támogatást, egy eszmével szolgállok itt a tisztelt közjegyző és ügyvéd uraknak, melylyel az existencia miseriáján tudnának segíteni:

Tessék a törvényhozó hatalomnál azt kieszközölni, hogy ott, ahol kir. közjegyző vagy gyakorló ügyvéd székel, a községi jegyzőknek ne legyen megengedve a szorosan vett igazságügyi, nevezetesen telekkönyvi szakban az okmány- és beadvány-gyártás. Ha ezt elérik, akkor nemcsak maguknak segítenek, hanem a bíróságok elismerését is kiérdemlik s be fog állni az az ideális állapot, hogy minden eszkimónak meglesz a maga fókája.

Azért közöltük ezt a cikket szinte egész terjedelmében, hogy azok a kartársaink is, akiknek véletlenül a „Jog“ révén nem került a szemük elé, elolvashassák és levonhassák belőle az illő és bizonyára egyhangú következtetéseket.

*

A képviselőválasztási petíciók elutasítására több esetben ismét a közjegyzői tanusítvány szabálytalansága szolgált okul. Közöljük alább a vonatkozó curiai határozatokat azzal, hogy azok megegyeznek a Curiának az 1899: XV. t.-cz. első ízbeni alkalmazásakor elfoglalt és ezen lap folyó évi 3. számában közölt álláspontjával:

Az 1899. évi XV. t.-czikk 21. §-a szerint a kérvényezési jogosultság kimutatása szempontjából a kérvényezőknek a választói névjegyzékbe bevezetett választókkal való személyazonossága a községi előjáróság vagy a kir. közjegyző tanusítványával már a kérvényben igazolandó. A törvény ezen rendelkezéséből kétségtelen, hogy a személyazonosság igazolásának közvetlen tudomáson kell alapulnia és ehhez képest a kir. közjegyzői tör-

vény 103. §-a, mely szerint a kir. közjegyző a személyazonosságot két előtte ismert tanu közbenjöttével is igazolhatja, a választó személyazonosságának igazolására alkalmazást nem nyerhet.

Minthogy pedig a jelen kérvény I. példányára vezetett közjegyzői tanusítvány szerint a kir. közjegyző a kérvényezőknek az 1905. évre érvényes K. községi választói névjegyzékbe felvett hasonló nevű választókkal való személyazonosságát nem közvetlen tudomása alapján igazolja, hanem csupán azt tanusítja, hogy Grubits Vincze helyettes bíró és Tauber Mátyás esküdt k.-i lakosok mint azonossági tanuk igazolták, hogy a kérvény aláírói a választói névjegyzékbe bevezetett választókkal azonos személyek: annál fogva a kérvény az 1899. évi VI. t.-czikk 21. §-ában előírt, a kérvényezési jogosultságra vonatkozó kellekkel nem bírván, ugyanazon törvény 31. §-ának *b*) pontja alapján hivatalból visszautasítandó volt. (1905. márczius 3. 38/1905. cur. bir.)

*

Az 1899: XV. t.-cz. 21. §-a szerint a választás érvénytelenítését legalább 10 olyan választónak együttesen kell kérnie, kik az illető választókerületnek a kérdéses választásra érvényes választói névjegyzékében mint választók fel vannak véve, a jogosultság a kérvényben igazolandó, még pedig a választói minőség a névjegyzék hiteles kivonatával, a kérvényezőnek a névjegyzékben foglalt választóval való személyazonossága pedig a községi előjáróság vagy kir. közjegyző tanusításával. Kérvényezők a választói névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonosságuknak tanusítására a most idézett §-ban meghatározott két mód közül az utóbbit, úgymint a kir. közjegyző által való tanusítást választották. Azonban közülök csak a kérvény első példányának 42. lapján megnevezett Batori Zoltán, Waldau János, Kovalcsik Mihály, Boros Károly és Zák Károly, tehát összesen csak öt kérvényező tekintetében tanusították a kérvény aláírásait hitelesített közjegyző által az a körülmény, hogy ezen most nevezett kérvényezők azonosak a B. községi választók 1905. évi érvényes névjegyzékének illető tételei alatt felvett választókkal, míg a kérvény első példányának 49. lapján megnevezett Székely (Stern) Sándor tekintetében csak annyi tanusították a fentnevezett kir. közjegyző által, hogy a B. községi választóknak 1905. évre érvényes névjegyzékében „nem fordul elő más Székely vagy Stern Sándor nevű egyén, mint a 189. folyó szám alatt felvett Stern Sándor“; a többi összes kérvényező tekintetében pedig csupán az tanusították a nevezett kir. közjegyző által a kérvényre vezetett záradékokban, hogy azon kérvényezőkre nézve a záradékokban megnevezett „ügyleti és azonossági tanuk“ igazolták az illető községek 1905. évre érvényes választói névjegyzékeibe felvett választókkal való személyazonosságukat. Ami annak tanusítását illeti, hogy a névjegyzékben más hasonló nevű választó nem fordul elő, ez azért nem pótolhatja a személyazonosság tanusítását, mert az említett körülmény nem zárja ki azt, hogy a kérvényező nem a választói névjegyzékben előforduló hasonló nevű választóval, hanem esetleg a választókerületnek hasonló nevű nem választó lakosával azonos. Az azonossági és ügyleti tanuknak az a nyilatkozata pedig, hogy a kérvényezők azonosak

az illető községek 1905. évre érvényes névjegyzékébe felvett választókkal, azért nem pótolhatja ennek az azonosságnak a kir. közjegyző által való tanusítását, mert az azonosság tanusítására az 1899: XV. t.-cz. fent idézett 21. §-ának világos értelme szerint csak a községi előjáróság vagy a kir. közjegyző, tehát nyilván csak saját tudomása alapján van hivatva; ugyanis ez a t.-cz. nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy az azonosság esetleg az 1874: XXXV. t.-czikkből foglalt közjegyzői törvény 70. §-ának megfelelő alkalmazásával tanusítható volna, ily rendelkezés hiányában pedig a most idézett 70. § mint a közjegyzői törvény által a közjegyzők hatáskörébe utalt eljárásra vonatkozó rendelkezés, az 1899: XV. t.-czikkből szabályozott kérvényi eljárásban nem alkalmazható.

Minthogy ezek szerint a kérvényezőknél az illető községek 1905. évi érvényes névjegyzékében foglalt választókkal való személyazonossága az 1899: XV. t.-cz. 21. §-ának második bekezdésében meghatározott módon, vagyis kir. közjegyző által saját tudomása alapján csupán 5 kérvényezőnek van tanusítva, ugyanezen § első bekezdése szerint pedig a választás érvénytelenítését legalább 10 választónak kell kérnie, minthogy továbbá ugyanezen t.-czikk 31. § b) pontja szerint a kérvény, ha a 21. § rendelkezésének nem felel meg, a felek meghallgatása nélkül hivatalból visszautasítandó, annál fogva a kérvényt a most idézett §-ok alapján hivatalból vissza kellett utasítani. (1905. márczius 3. 30/1905. cur. bir.)

*

Az 1899: XV. t.-cz. 21. §-a ellenére a kérvényezőknél a névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonossága a községi előjáróság vagy kir. közjegyző tanusítványával nem igazoltatott; kérvényezők ugyanerre nézve kérvényükben a kérvényre vezetett kir. közjegyzői záradékra utalnak, azonban ez a záradék kifejezetten csak az aláírás hitelesítését tartalmazza; igaz ugyan, hogy kérvényezők az illető kir. közjegyzői tanusítványt múlt hó 26. napján 42. cur. bir. 1905. szám alatt érkezett kérvénnyel pótlólag beadták, azonban az id. t.-cz. 31. és 32. §§ rendelkezéseinek egybevetéséből következik, hogy a tanusítvány a kérvénynek olyan lényeges kelléke, hogy vagy a kérvénnyel, vagy utólag, de mindenesetre csak az id. t.-cz. 20. §-a szerint a kérvény beadhatására megszabott 30 nap alatt adható be; már pedig a 42. cur. bir. 1905. sz. pótkérvény a választástól számított 30 nap eltelte után adatott be és így ez a pótkérvény nyilván elkészült.

Végül megjegyeztetik, hogy az A) alatt csatolt választói névjegyzék hitelesítési záradékának „1904. évre szóló“ kitétele nem fejezi ki kellő határozottsággal azt, hogy az a névjegyzék az 1904. évben összeállított, illetőleg az 1905. évre érvényes névjegyzéket tartalmazza. (1905. márcz. 3. 32. 1905. cur. bir.)

*

A polgári törvénykönyv előkészítése. Az igazságügy-miniszteriumban a polgári törvénykönyv tervezetének kidolgozására szervezett bizottság vezetősége közrebocsátotta a tervezet további tárgyalását előkészítő főelőadmánynak és a tervezetre vonatkozó bírálati anyagnak negyedik kötetét, amely 628 lapon a dologjog

négy elő címének feldolgozását adja és a dolgokra, a birtokra és a birtokvédelemre, a telekkönyvi anyagi jogra, valamint a tulajdonra vonatkozó részeket tartalmazza. E részek köréből a főelőadmány 33 alapvető fontosságú kérdést tárgyal. A munkálat további, a dologjog ötödik, hatodik, hetedik és nyolczadik címét tárgyzó ötödik kötete, úgyszintén a kötelmi jog első felét tartalmazó hatodik kötete legközelebb fog megjelenni.

*

Az új anyakönyvi törvény életbeléptetéséről szóló végrehajtási rendelet egészen elkészült. A törvény 1905. július elsején lép életbe. Az anyakönyvi és házasságkötési rendtartás a belügy-miniszterium hivatalos lapjának egyik legközelebbi számában fog megjelenni. Az új törvény értelmében az eddigi jegyzőkönyv-alakú anyakönyvek helyébe rubrikás anyakönyvek lépnek, a házasságkötési eljárás pedig az eddiginél egyszerűbbé válik.

*

Új honossági törvény. A belügyminiszteriumban a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről új tüzetes törvényjavaslat-tervezetet dolgoztak ki, mely indokolásával együtt készen van. Az új törvény a mostani honossági törvénynek több czélszerűtlen intézkedését módosítja.

*

Rosszalásra ítélt a kir. ítélőtábla egy vidéki albirót, mert a neki elintézés végett kiosztott több hagyatéki ügyben a hagyaték átadó végzéseket a közjegyzőnél alkalmazott közjegyzőjelölt által végeztette, a kiutaló végzések elkészítését pedig egy ügyvédre bízta. Nem szenvedhet kétséget — így szól a tábla indokolása, — hogy a hagyaték átadó, valamint a kiutaló végzések is mint a felek jogaira és kötelezettségeire lényeges befolyással bíró és az illető ügyeket véglegesen befejező bírói határozatok érdemleges határozatoknak tekintendők és minthogy az 1871: VIII. t.-cz. 21. §-ának c) pontja értelmében fegyelmi vétséget képez, ha a bíró oly ügyben, melyben az eljárás és határozat azt a bíróságot illeti, amelynek ő tagja, a bírósági személyzethez nem tartozó egyének által használat végett érdemleges határozati tervezetet készített vagy elfogad: vádlott kir. albiró vétkességét meg kellett állapítani. A fegyelmi büntetés kiszabásánál a kir. ítélőtábla fegyelmi bírósága enyhítő körülményekként figyelembe vette, hogy a határozati tervezeteket legnagyobb részben oly egyén által készítette el, aki azokban az ügyekben bírói megbízás alapján

már előbb eljár, hogy a megállapított rendellenességeket az ügyek gyorsabb lebonyolítása céljából követvén el, ezáltal a jogkereső közönség érdekeinek vélt szolgálatot tenni s végül, hogy a szabálytalan eljárásból jogsérelem nem keletkezett és hogy hasonló szabálytalanságok a kir. járásbiróságnál a tanuk vallomásai szerint már korábban is előfordultak. A m. kir. Curia az elsőfokú fegyelmi bíróság ítéletét helybenhagyta, az abban felhozott indokokból és azért, mert az 1871:VIII. t.-cz. 21. §-ának c) pontjában foglalt tiltó rendelkezés határozott és világos tartalma minden ellenkező magyarázatot kizár; s az a körülmény, hogy vádlott a nagyobb számú hagyaték átadó s letét kiutalványozó határozatnak nem bírósági személyzethez tartozó egyének által készített és általa elfogadott tervezetein némi javításokat eszközölt, a vádlott eljárását menthetővé nem teszi. (1905. márczius 18-án 144. sz.)

*

Közjegyzői kamarák. A pozsonyi kir. közjegyzői kamara folyó évi rendes közgyűlésén elnökké Pongrácz Kálmán királyi tanácsos, nyitrai királyi közjegyzőt, kamarai választmányi rendes tagokká Bartal György és dr. Pohl Károly pozsonyi, GyuracsKay Alajos galántai és dr. Glatz Lajos somorjai, póttagokká dr. Richter Richárd bazini és dr. Kálmán Antal szeniczi kir. közjegyzőket választotta.

*

Személyi hírek. Kinevezettek kir. közjegyzőkké: dr. Szily Ferencz budapesti kir. közjegyzőhelyettes Sümege, dr. Kenessey Ferencz szt.-gotthardi kir. közjegyzőhelyettes Németujvárra és Molnár Endre szt.-gotthardi gyakorló ügyvéd Szt.-Gotthadra.

Külföld.

Az osztrák képviselőház mult hó 3-ikán tartott ülésén Klein igazságügyminiszter válaszolt az ezen lap mult havi számában ismertetett, a közjegyzői intézményt támadó interpellációra. A válasz reámutat arra, hogy a felhozott panaszok a beszerzett értesülések szerint egyáltalán nem bírnak tényleges alappal, annyival kevésbé, mert az 1897. évi július 17-iki törvény értelmében az ingatlanforgalomra vonatkozó okiratok az értékre való tekintet nélkül a

felek kérelmére ügyis a telekkönyvi bíróság által veendő fel. Kijelenti egyúttal a miniszter, hogy a közjegyzőség reformja az igazságügyminiszteriumban megfontolás és előkészítés tárgyát képezi s így alkalom lesz a reformtervekkel egyáltalán s az interpellálók által felvetett államosítási kérdéssel különösen annak idején foglalkozni.

*

A közjegyzői biztosíték az osztrák legfelsőbb bíróságnak 1904. évi november 30-án kelt határozata szerint nem vehető igénybe oly kártérítési kötelezettség fedezetéül, mely a közjegyzőt a feleknek nem peres ügyekben való képviseléséből (osztrák közjegyzői rendtartás 5. §) kifolyólag terheli, mert a közjegyzői biztosíték a közjegyző hivatalos működéséből eredő kártérítési igények biztosításául szolgál, ilyennek azonban a feleknek nem peres ügyekben való képviselése nem tekinthető.

*

Belgiumban a XI. évi Ventose 25-iki törvény szerint háromféle területi hatáskörrel felruházott közjegyzők, nevezetesen: Notaires de Cour d'appel, Notaires d'arrondissement és Notaires de canton működnek, úgyhogy az 1. és 2. osztályú közjegyzők területi hatásköre kiterjed a 3. osztályúakéra is, anélkül, hogy akár képesítés, akár ügyleti hatáskör tekintetében a különböző osztályú közjegyzők között különbség volna. 1875. óta küzdenek a 3. osztályú közjegyzők az aránylag csekély számú 1. és 2. osztályú közjegyzők concurrentiája ellen. Jelenleg a belga kamarában ezen rendszer megváltoztatása parlamentáris tárgyalás alatt áll és pedig Maenhaut képviselőnek 1904. december 16-án benyújtott indítványa alapján, mely a területi hatáskör egységes szabályozását célozza olyképp, hogy minden közjegyző különbség nélkül azon törvényszék területére kiterjedő hatáskörrel bírjon, melyben székhelye fekszik.